

SZOLZSENYICIN:

IVAN GYENYISZOVICS

egy napja

KISREGÉNY

(31.)

Peters Magda
Hetényi Pál
Dosek Lajos
Murányi Beafordítása

Ennél az esti számlálásnál a táborokaput át visszaterő zek az egész napnál átfagyottabb, kiéhezettebb, szélfúvotabb — és az esti üres hasakat falmelegítő meritókánál olyan most a számára, mint szárazságban az eső —, ellenállhatatlan vonzza magához. Ez a meritókánál drágább most a foglyoknak a szabadságnál, drágább az életénél, egész elmúlt és eljövendő életénél.

Amikor átjutnak a táborokapun, a zekék, mint a menetben a katonák — harsányak, erősek, lendületesek —, hajrá, oszlojt!

A légerbelli «uraságok»-nak, akik a stábarakkból nézik a beözönlő zekék áradatát — szörnyű ez a látvány.

Ettől a számlálástól fogva, először azóta, hogy reggel fél hétkor kivonulásra kongattak, a zek szabad ember. Áthaladtak a zóna nagy kapuján, át a zóna előtti térség kiskapuján, végig a tábor főutcáján, a két sövény között — és most szétszóródnak, ki merre lát.

Ki merre lát, de a brigádérosokat elkapja a munkaelosztó:

— Brigádérosok! A PPCS-be!

Suhov elrohant a BÜR mellett, a barakkok között — a csomagkiosztóba. Cézár meg elment, méltóságát teljesen, kimérten, a másik irányba, ahol az oszlop körül már kavarogott a nép, s az oszlopon ott volt a furnirtáblácska, melyre tintaceruzával felírták mindazokat, akik ma csomagot kaptak.

A táborban nemigen írnak papírra, inkább furnírra. Ez valahogy szilárdabb, biztosabb — a táblán. A nacsalnyikok (Nacsalnyiknak neveztek minden feljebbvalót. — A ford. megj.) meg munkaelosztók is ilyen táblán számolják el, hány fő ide, hány oda. Másnap levakarják és újat írnak. Takarékosság.

Akik a zónában maradnak, még így is szednek sápot: elolvassák a táblán, kinek van csomagja, elébe mennek itt a főúton és rögtön megmondják neki a számot. Ha sokat nem is, egy cigarettát ezért is csak kapnak.

Suhov a csomagkiosztóba futott — melléképület a barakk mellett, amihez még előteret is ragasztottak. Az előtérnek kívülről nincs ajtaja, szabadon bejár a hideg, de mégiscsak jobb itt, hiszen legalább tető alatt vannak.

Az előtérben, a fal mentén húzódtott a sor. Suhov beállt. Tizenötven voltak előtte, ez tovább tart, mint takaródóig. Akik pedig az erőműves menetszlopból elmentek megnézni a listát, azok már Suhov mögött lesznek. A gépgyáriak is mind. Nekik alkalmasint másodsor is el kell jönniök a csomagért, holnap reggel.

Állnak az emberek a sorban, zacskókkal, zsákokkákkal. Amott, az ajtó mögött (maga Suhov ebben a táborban még egyszer sem kapott csomagot, de így beszél) kishalál felnyitják a ládákat, a smasszer mindent sajátkezüleg kiszed és megnéz. Ezt felvágja, azt szétbőr, megtagogatja, kiszőrja. Ha valami folyadék érkezett üvegben — vagy bádogedényben, kidugasztalja és átöntik neked, akár a marokdat tartod oda, akár az összecsavart törülköződet. Az edényt nem adják ki, félnek valamitől. Ha pirog-féle (sütemény-féle) érkezik, édesség, vagy kolbász, hal, a smasszer egyből beleharap. (Próbájt csak tiltakozni, rögtön belédköt: ez tilos, amaz szabálytalan — és nem adja ki. Aki csomagot kap, annak a smasszertől kezdve adnia és adnia kell.) Amikor pedig befejezték a csomag átvizsgálását, a ládát megint csak nem adják ki, söpörj mindent a zacskóba, vagy a buszlát szárnyába és kotródj, jön a következő. Némelyiket úgy sletetik, hogy otfelejtji, ami a polcon van. Vissza pedig ne jöjj érte. Nincs ott.

Valaha, Uszty-Izsmában Suhov még kapott néhány sor csomagot. De maga írta meg a feleségének: kárbavész az, ne küldj, ne vedd el a gyerekektől.

Bár szabadon Suhov könnyebben táplálta egész családját, mint itt egy szál magát, tudta, hogy miibe kerülnek ezek a küldemények, s azt is tudta, hogy tíz éven keresztül úgy sem vonhatja el a családjától. Jobb hát anélkül.

De hiába határozott így, valahányszor a brigádból, vagy közelében a barakkból csomagot kapott valaki, (vagyis majdnem minden nap), elszorult a szíve, hogy nem neki szól a csomag. És bár erősen megtiltotta az asszonyt, hogy akár hűsvétrá is küldjön valamit, és soha nem is ment az oszlophoz megnézni a listát, jött-e valami a gazdag brigádérosnak, olykor valahogyan mégiscsak azt várta, hogy odafutnak hozzá és azt mondják:

— Suhov! Miért nem jössz? Csomagod van!

De senki sem jött oda...

Es egyre kevesebb és kevesebb oka volt visszaemlékezni Tyemgenyovo falura és az ottani házikóra... Elnyűtte az itteni élet ébresztőtől takaródóig, nem hagyott időt felesleges emlékezésre.

Most, amikor ott állt azok között, akik azzal a közeli reménytel vígasztalgatták hasukat, hogy nemsokára szalonnába mélyeszthetik a fogukat, vaját kenhetnek a kenyérre, vagy egy kis cukorral édesíthetik a bögréjüket, Suhovban csak egy vágy élt: idejében érkezzen az étkezőbrigádjával együtt és forrón ehessen a levest, nem hidegen. Feleannyit sem ér a hideg, mint a forró.

Kiszámította, hogy Cézár, ha a neve nem szerepelt a listán, már rég a barakkban van és mosakszik. Ha viszont megtalálta a nevét, akkor most zsákokkákat gyűjt, bakelitbörgyöket, csomagolópapírt. Ezért ígérte meg Suhov, hogy tíz percet vár.

Itt a sorban újságot is hallott Suhov: a héten megint nem lesz vasárnap, megint elorganizálják a vasárnapot. Számított is erre, valamennyien számítottak rá: ha egy hónapban öt vasárnap van, három megadnak, kettőn munkára hajtának. Számított rá, de amikor meghallotta, a lelke elszorult, elfacsarodott: ki ne sajnálná a drága vasárnapocskákat? Bár hiszen jól mondják itt a sorban: a zónán belül is el tudják szűrni a szabadnapot, kiagyálnak valamit — vagy fürdőt építeni, vagy falat emelni, hogy ne legyen átjárás, vagy údvart tisztogatni. Máskor matracot cserélni, kirézni, vagy polcskát irtani a pircseken. Vagy személyi ellenőrzést rendeznek, cédulák szerint. Vagy látározást: eredj ki minden cuccodd az udvarra, aztán ülj ott fél napig.

Hiába, az bántja őket leginkább, ha a zek reggeli után alhatik.

A sor, ha lassan is, haladt előre. Soron kívül előre mentek, senkit sem kérdezve, ellökve az előttük állót: egy borbély, egy könyvelő, meg egy a KVCS-ból. (KVCS: kulturális-nevelő részleg.)

(Folytatjuk.)

Szegedi könyvekről

A fáradtság lélektana

Geréb György érdekes kísérletei

Mindig különös érdeklődésre tarthat számot az olyan könyv, amely hétköznap-életünkkel, munkánkkal és a vele kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik. Ilyen könyv dr. Geréb György: Kísérletek a fáradtság lélektanának köréből című, az Akadémiai Kiadónál megjelent műve.

A tanulás, a munka az ember szellemét és fizikumát erőteljesen igénybe vevő tevékenység. De a munka jó szervezése, a teljesítmőképesség ismerete, a kellő pihenés és szórakozás, az egészséges és sokoldalú táplálkozás a napi munkával járó természetes fáradtságot kiküszöböli. A tériós, erőn felüli megterhelés bizonyos idő múlva azonban az idegrendszer és a fizikum kifáradásához, ezzel párhuzamosan a teljesítmények csökkenéséhez kimerüléshez vezet.

Egyéni és társadalmi érdekek

A társadalomnak és a dolgozóknak egyenként is érdeke tehát, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozzék. A termelőtevékenység állandó fokozása mellett, a dolgozó ember iránti felelősségnek, gondoskodásnak, humanizmusnak egyre inkább társadalmi méreteket öltő mozgalmak áll e tudományos munka mögött.

A szerző különböző korú tanulókat és munkásokat körében végzett sok kísérlet és megfigyelés adatait közli táblázatokban, grafikonokban. A kísérletek elemzésével kapcsolatosan a tanulást és a munkát követő fáradtság jelentőségének mértékére, kárára, kiküszöbölhetőségének módjaira mutat rá.

Keresi azokat a formákat, amelyekkel a kárososabb veszélye nélkül, a dolgozó a legmagasabb teljesítményeket érheti el. A kérdés ilyen felvetése és tárgyalása a társadalmi és egyéni érdekeltség elvének legteljesebb érvényesítését, tisztelgésben tartását jelenti.

A könyv első, terjedelmesebb része a különböző korú tanulókat a fáradtságának vizsgálásával foglalkozik.

Előfáradt tanulók

A tanulók túltelhelésének és ezzel kapcsolatos fáradtságának sokat vitatott problémája évek óta az érdeklődés középpontjában áll. A tanulók teherbíró képességének vizsgálata a szülőket és a nevelőket, de egész társadalmunkat foglalkoztatja. Különösen érdekes a tanulás az általános- és középiskolai tanulók napi munkájának, teljesítményének, pihenésének részletes, alapos, konkrét bemutatása. A

tanulók gyakori napi 8–10 órás túlzott iskolai és otthoni igénybevétele káros lélektani hatásának határozott, tudományos feltárása és a hozzáfűzött nevelés- és oktatáslelektani megállapítások, tanácsok, a gyermekeket okosan szerető szülők számára nélkülözhetetlenek. A középiskolai tanulók a délelőtti 5–6 óras foglalkozások után általában 4–5 órát töltenek még délutáni, vagy esti tanulással. Ehhez a túlzott iskolai megterheléshez járul gyakran a szülőknél a gyermekük képességeit túlhaladó követelése, az indokolatlanul magas magánórák, a túlhajszolt sportolás stb. A növekedés miatt amúgyis fáradékony ifjúságra nézve az ilyen mérvű megterhelés nagyon káros. Felismerje a könyv azokat a fáradtság- okozta súlyos következményeket, amelyek a tanulók idegrendszerét, értelmi- és érzelmi életét, de erkölcsi fejlődését is károsan befolyásolhatják.

Segítségét nyújt a szerző a kimerült gyermekek típusainak a bemutatásával. Ezeknek az ismereteknek a birtokában a szülő már a fáradtság kezdeti stádiumában megelőzheti a további, esetleg súlyosabb károsodásokat. A tanulók alvásra, pihenésre, szórakozásra szükségese idejének erőteljes hangsúlyozásával, gondos kimunkálásával az otthoni nevelésnek nyújt segítséget a könyv.

A fáradtság megnehezíti, akadályozza a tanulmánya munka sikeres elvégzését. A szülőknél ismerniük kell azokat a feltételeket, amelyek gyermekük iskolai munkáját megerősítik és kifáradás nélkül is sikeressé teszi.

Munkalélektan

A tanulmány második része a termelésben résztvevő dolgozók fáradtságának lélektanij problémáit vizsgálja. Ezek a kutatási eredmények a munkalélektan területéhez tartoznak. Helyesen hangsúlyozza a szerző, hogy az ember személyiségét meghatározó tényezők között különösen jelentős a munka. A jól végzett munka ösztönösi elengedhetetlenül szükséges, a természetes fáradtságot. De az érdektelenül végzett, a túlhajszolt, munka könnyen kimerüléshez vezet és károsan befolyásolja a munkás személyiségét. A fáradtság megnehezíti a munkatársakhoz való viszonyt, csökkenti a teljesítményt, és ezzel kapcsolatosan a dolgozó önértékelését. A termelékenység emelésének fontos tényezője tehát a

dolgozók munkakedvének, erejének biztosítása, a fáradtság megakadályozása.

Melyik műszakban dolgozik?

Rendkívül tanulságosak a különböző műszakokban dolgozók fáradtsági szintjének vizsgálatai. A megállapítások objektívitását fokozza az egyéb körülmények (betegség, dohányzás, alkoholfogyasztás, családi körülmények stb.) figyelembe vétele. A három műszak fáradtsági adatai feltűnően megmutatják az éjszakai műszak nehézségeit. Nem véletlen, hogy üzemeink törekednek a két műszakra való átterelésre. Tanulságos a fáradtság alakulása a munka ideje alatt is. A hét napjai folyamán a termelés intenzitásának fokozódása, majd csökkenése a dolgozók pihenésének, majd fáradtságának jelentőségét szemlélteti.

A kiegészítőzött életnek, a rendszeres éjszakai pihenésnek nagy jelentőségét a termelésben adatszűrően is bemutatja a szerző. A fáradékonysági típusok ismertetése főleg a munkáltatók számára tanulságos. Vannak olyan dolgozók, akik jól bírják az éjszakai munkát, egyenletlen, eredményesen termelnek. Viszont vannak olyanok is, akik nagyon nehezen viselik el az éjszakai műszakot, kifáradnak, gyengébben dolgoznak. Ezt a körülményt a lehetséges határain belül a munkabeosztásnál lehet figyelembe venni.

Tanulságosak a Szegedi Kenderfonógyárban végzett vizsgálatok a munkaműveletek fázisok hatásának kiértékelésére. Ugyanott érdekes eredményeket mutatott a munkaidőbe beállított 15 perces szünet. Ennél, a termelékenység csökkenése nélkül, a munkások frissebnek, pihentebbek maradtak. Az üzemi termelési szünetek és tornák perspektívája szempontjából érdekes és hasznos volt ez a kísérlet is. E könyv fáradtsági vizsgálatainak eredményeit hazszónal értékesíthetik mindazok, akik ezt az érdeket — bár nem mindenütt könnyen olvasható, hiszen szakmai ismereteket is feltételez — könyvet tanulmányozgatják.

Nagy János,

a szegedi Tanítóképző Intézet pedagógiai csoportjának vezetője

Rádióműsor

Csütörtök

KOSSUTH-RÁDIO

4.30 Hírek. 4.35 Vidéman, frissen 5.00 Hírek. 5.05 Falurádió. 6.00 Hírek. 6.25 Néhány perc tudomány. 7.00 Hírek. 7.05 Új könyvek. 7.30 Színház- és mozi-műsor. 8.00 Műsorismertetés. 8.10 Maja, a méhecske. Műsora. 8.25 A Bratislavit Rádió gyermekkorosa énekel. 8.30 Klasszikus operettfraszitek. 10 óra Hírek. Lapzemle. 10.10 Rádió szabadegyetem. 10.40 Magyar katonadalok. 10.50 A dorozsmai várú. Móra Ferenc beszéde. 11.00 Zenekari műsora. 11.30 Napitenden... 12.00 Déli harangszó. Hírek. 12.10 Könyvzenei híradó. 13.05 A déli színház műsora. 13.30 Szövetkezeti gazdatanfolyam. 13.40 Egy falu — egy nota. 13.52 A magyar aluminium története. 14.02 Kamarazene. 14.03 Elő világirodalom. 15.00 Hírek. Közlemények. 15.05 Ifjúsági pályázat. Az Ifjúsági Rádió műsora. 15.30 „Abécédé...” A Gyermekrádió énekszakaiba. 10 óra 50. Flakolok stúdiója. Gesztenyek. Sipkay Barna elbeszélése. 16.20 Tánccena a Lengyel Rádió műsorából. 16.55 Műsorismertetés. 17.00 Hírek. 17.10 Moszkvai tudóstónk jegyzete. 17.20 Beethoven: Eroica-szvit. 17.45 Lányok, asszonyok. 18.00 A Magyar Rádió és Televízió népi zenekara játsszik. 18 óra 40. Ifjúsági füzet. 18.00 Puccini-est. 19.50 Jó éjszaka! Gyerekek! 20.00 Esti Kronika. 20.25 Nyilvános tánccena. Halkarácsony a stúdióban. 21.05 Lenkor. A pécsi irodalmi és művészeti folyóirat különműsora. 21.45 Adám Jenő: Szóvilán. 22.00 Hírek. 22.15 Kézvétel a mórkorcsolya Európa-tornájáról. 22.20 Gyermekzenei nokaágról. 22.25 Gyermekzenei nokaágról. 22.35 Zenekari hangverseny. 6.05 Hírek. 6.15 Filmmene. 6.30 Filmmuz.

PETŐFI-RÁDIO

5.00 Reggeli zene. 6.10 Torna. 6.30 Hírek. 6.00—6.05 Hírek. 6 óra Időjárás-és vízállásjelentés. 14.15 Műsorismertetés. 14.30 Nótasokor. 15.10 Tavaszváró tórent. Ljuben Dilov bolgár előbeiszlés. 15.30 Tánccena. 15 óra 50. A külföldi sajtó hasábjairól. 16.00 Hírek. 16.05 Az opera útja. 16.45 Ezer szófranciaul. 16.55 „Leestek a téllhavak...” 17.35 Orvosi tanácsok. 17.40 „Tiszán innen, Dunán túl...” A Gyermekrádió műsora. 18.00 Hírek. 18.05 Műsorismertetés. 18.10 Zenekari műsora. 19.00 Hírek. 19.05 Szövetkezeti gazdatanfolyam. 19.30 Könyvzene. 19.45 Ismeretlen. Kovács Imre elbeszélése. 20.00 Dalostalálkozó a Petőfi-rádió hullámléhszán. 20.25 Működés a Társadalmi Szemle legújabb száma? 20.35 Bartók: Ady-dalok. 21.00 Hírek. 21.05 Előszóval — muzsikával. 23.00—23.15 Hírek.

Televízióműsor

17.25 Hírek. 17.30 Beszélgetésünk oroszul. Nyelvielőke haladók. 17.50 Kicsinyek műsora: 1. Laci és az oroszán. Köpes mese. 2. Ovodások jászának. 18.20 Tv-híradó. 18.35 A jövő hét műsora. 18.40 A nagy start előtt. Magyarul beszélő szovjet film. 20.00 A tv mese-könyve. 20.25 Műkorcsolya EB. Férfi szabadon választott gyoriatok. Közvetítés a Kisdionból. Kb. 21.40 Hírek. A tv-híradó ismétlése. (MTI)

Közérdekű kérdések

Hogyan közlekedjenek a gépjárművezetők a Kossuth Lajos sugárúton?

Egy hónapja lépett életbe az új KRESZ. Sok előnye mellett azonban néhány esetben bizonytalanságot is okoz a gépjárművezetők között. Több intézkedés történt már, s hamarosan elkészülnek az új jelző táblák, s akkor megszűnik majd a bizonytalanság, biztosabbá, gyorsabbá válik Szegeden is a közlekedés.

A rendőrségnél is többen érdeklődtek már a bukkisák felől. Kicsit ebben is lemaradtak az új KRESZ megjelenésében, érvénybe lépésében közreműködő szervek. A tavaszi motoros időnyre azonban Szegedre is nagyobb mennyiségű bukkisakat szállítanak. Addig — az új KRESZ szabályai szerint — lakott területen belül 50, lakott területen kívül 60 kilométeres sebességgel lehet motorozni. A napokban több száz darab KRESZ-könyv érkezett Szegedre, s került forgalomba az üzletekben. A jó ellátást bizonyítja, hogy még a kisebb közlegekben is lehet már kapni az új közlegezetési szabályokat tartalmazó könyvet.

Sajnos, az új táblák Szeged területén még több helyen hiányoznak. Ez okoz bizonytalanságot a járművezetőknek. Amíg nincsenek meg a táblák, addig a régi forgalomszervezés szerint közlekedjenek, tehát a Kossuth Lajos sugárúton — úgy tudják — főtúvonalnak számít. Új tábla azonban egyik helyen sincs meg. Nem tudják, hogyan közlekedjenek a régi, vagy az új forgalomszervezés szerint.

A kérdésre választ keregy megkérdeztük a Csongrád megyei közlekedést ellenőrző csoport vezetőjét, tájékoztassa az érdeklődőket az említett problémákkal kapcsolatban.

Sajnos, az új táblák Szeged területén még több helyen hiányoznak. Ez okoz bizonytalanságot a járművezetőknek. Amíg nincsenek meg a táblák, addig a régi forgalomszervezés szerint közlekedjenek, tehát a Kossuth Lajos sugárúton — úgy tudják — főtúvonalnak számít. Új tábla azonban egyik helyen sincs meg. Nem tudják, hogyan közlekedjenek a régi, vagy az új forgalomszervezés szerint.

Olvásóink írják

Elutasítás és segítségnyújtás

Január 23-án Újszegedről bevittém az SZTK-rendelőintézetbe 18 hónapos gyermekemet vizsgálatra. A gyermeknek 39,5 fokos láza volt és csúnyán köhögött. Az orvosi rendelőbe 18 óra 45 perckor érkezünk. Itt azonban közölték velem, hogy a gyermekemet már nem vizsgálják meg — annak ellenére, hogy elmondtam, milyen állapotban van. A rendelési idő ugyanis lejárt. Hivatkoztam arra, hogy a rendelés 19 óráig tart. Értésemre adták: ez csakugyan így van, mégsem áll módjában a vizsgálatot elvégezni, mert már mindent elraktak. Vigyük a gyermeket a klinikára, vagy máshová. Ezek után kénytelenek voltunk a lázas gyermekkel elmenni a gyermek-klinikára, ahol SZTK-beutaló nélkül az SZTK rendelési ideje alatt — 18 óra 55 perc-

kor — készségesen ellátták a gyermekem.

Nagya becsülöm orvosainkat, Fel kell azonban vetnem: mi történne, ha az üzemekben is befejeznék a munkát a munkaidő letelte előtt?

Hegedűs József

Egressy Béni utca 4.

Köszönet a segítségért

Már huzamos ideje nagybeteg vagyok, és amikor elfogyott a tüzelőm, tehetetlen-ségemben embertársaim siettek segítségemre. Tudom, nem könnyű fűrészporthoz jutni. Fialat szomszédasszonyok mentek el az ecsetgyárba, ahol az igazgató elvtársnő juttatott számomra fűrészporthoz, s két fuvaros elhozták. Köszönet nemes cselekedetükért.

Cs. B.

József Attila sgt. 112.